

Innhold

Forord	7
Kapittel 1	
Om å lære språk i barnehagen	13
Bokens målsetting og problemstilling	13
Barnehagen i det flerspråklige samfunnet	14
Barnehagen er en vesentlig del av de fleste barns hverdag	14
Flerspråklighet i barnehagen	15
Barnehagen i utdanningsløpet	16
Barns språklige læring sett i lys av fire utviklingssystemer	18
Mikrosystemet	18
Mesosystemet	19
Eksosystemet	19
Makrosystemet	19
Barns språklæring – og metodene for å kartlegge den	20
Intervensjonsstudier	20
Observasjonsstudier	22
Kasusstudier	24
Bokens oppbygning og avgrensning	25
Bokens oppbygning i lys av Bronfenbrenners utviklingssystemer	27
Bokens oppbygning i lys av individuelle og kulturelle/ demografiske betingelser	27
Hva boken ikke handler om	28
Sentrale begreper	29
Kapittel 2	
Å lære språk – teoretiske perspektiver og sentrale begreper	33
Hva kapitlet handler om	33
Språkmiljøets betydning i teorier om språklæring i de tidlige barneårene	34

Den nativistiske posisjonen	34
Den sosiopragmatiske posisjonen	35
Dimensjoner ved språkbruk i tidlig barndom	37
Fonologi	37
Morfologi og syntaks	37
Pragmatikk	38
Semantikk	38
Dimensjoner ved språkbruk hos eldre barnehagebarn	38
Dekontekstualisert eller utvidet tale	40
Perspektivtaking	42
Hverdagsspråk og akademisk språk	42
Metaspråklig bevissthet	43
Utvikling av vokabularet	43
Sosiopragmatiske forutsetninger for å lære ord	45
Pragmatiske strategier og voksnes responsevne	47
Individuelle forskjeller	48
Kulturelle og demografiske forhold	49
Pedagogiske implikasjoner	53
Kapittel 3	
Når barnet lærer to språk i barnehagealderen	55
Hva kapitlet handler om	55
Simultan og suksessiv tospråklighet	55
Vet det tospråklige barnet at det lærer to ulike språk?	56
Hvilken nytte har barnet av det første språket når det skal lære det andre?	57
Kodeveksling	59
Pragmatiske strategier i læring av andrespråket	60
Når tospråklige utviklingsprofiler sammenlignes med enspråklige	62
Metaspråklig bevissthet og perspektivtaking	62
Vokabular	63
Tospråklige barnehage tilbud	64
Individuelle forskjeller	66
Kulturelle og demografiske forhold	68
Sosioøkonomiske betingelser	68
Nabolag og språkstøtte	69
Migrasjonsdybde og sosiale nettverk	69
Språkstatus	70
Pedagogiske implikasjoner	71

Kapittel 4

Å lære språk i daglige situasjoner med voksne i barnehagen 73

Hva kapitlet handler om 73

Utvidet tale og språklæring 74

 Utvidet tale som fortellinger 75

 Andre former for utvidet tale 76

Deltakerstrukturer i utvidet tale i barnehagen 77

Sjangre innvevd i hverandre i dagligtale 78

Ordeksponering og språklæring 81

 Voksne som bruker mange ord (tokens) 81

 Voksne som bruker mange ulike ord (types) 81

 Types og tokens i studier av tospråklige barn 83

Barn lærer om verden og bygger kunnskap gjennom språk 86

Individuelle forskjeller 90

Kulturelle og demografiske forhold 91

Pedagogiske implikasjoner 92

Kapittel 5

Å lære språk i samtale om tekst 95

Hva kapitlet handler om 95

Bøker er en kilde til språklæring 96

 Bøker er en kilde til skriftrelaterte ferdigheter 96

 Bøker er en kilde til samvær og kontakt med barnet 98

Interaktive samtaler om tekst 99

 Dialogisk lesing og språklæring 100

Voksnes spørsmål til barnet under lesing 102

 Åpne og lukkede spørsmål 103

 Enkle spørsmål og slutningsspørsmål 105

Ordforklaringer 107

Individuelle forskjeller 110

Kulturelle og demografiske forhold 112

Pedagogiske implikasjoner 113

 Å velge ordene som skal forklares 114

 Å velge bøker 115

Kapittel 6

Å lære språk i lek 118

Hva kapitlet handler om 118

Det teoretiske grunnlaget for sammenheng mellom lek og språklæring 119

Å lære språk i lek med voksne	120
Å respondere med utgangspunkt i barnets forutsetninger og interesse	120
Å fremme lek gjennom spørsmål	121
Rik ordbruk i lek	122
Å lære språk i lek med andre barn	123
Utvidet tale - fortellinger og forklaringer i lek	123
Tokens og types i lek	125
Språklige rutiner og repetisjoner i lek	128
Kodeveksling i lek	129
Deltakerstrukturer som fremmer og hemmer språklæring	131
Individuelle forskjeller	133
Kulturelle og demografiske forhold	134
Pedagogiske implikasjoner	135
Kapittel 7	
Tilrettelegging for språklæring gjennom samarbeid mellom voksne	137
Hva kapitlet handler om	137
Faglig utvikling som fremmer språklæring	138
Faglig utvikling som styrker voksnes språklige samhandling med barn	138
Faglig utvikling rettet mot barnehagens innhold	143
Individuelle forskjeller og kulturelle og demografiske forutsetninger	146
Pedagogiske implikasjoner	147
Samarbeid med foreldrene	148
Individuelle forskjeller og kulturelle og demografiske forhold	150
Pedagogiske implikasjoner	151
Konklusjon - og et blikk framover	153
Individuelle og demografiske faktorer	154
Hvilke kvaliteter ved barns samhandling med voksne i barnehagen fremmer språklæring?	155
Hvilke kvaliteter ved barns samhandling med jevnaldrende i barnehagen fremmer språklæring?	158
Å bygge kunnskap og lære språk	159
Sosiopragmatisk teori videreutviklet - språklæring og perspektivtaking	160
Litteratur	163
Stikkordregister	191